

HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE
OCH KOMMUNIKATION
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Betydelsen av läxor

En intervjustudie med sex verksamma lärare

Ann-Kristine Andersson

Pernilla Rönnholm

Examensarbete 15 hp
Inom Lärande

Läraryrket
Höstterminen 2012

Handledare
Martin Hugo

Examinator
Ann Ludvigsson

SAMMANFATTNING

Ann-Kristine Andersson, Pernilla Rönnholm

Betydelsen av läxor

En intervjustudie med sex verksamma lärare

Antal sidor: 25

Syftet med studien är att beskriva vad sex lärare anser att läxor har för betydelse för elevernas lärande och utveckling. Metoden som används är kvalitativa intervjuer med lärare i årskurs 1-6. Följande frågeställningar ligger till grund för studien: Hur definierar lärarna läxor? Vilken betydelse har läxor för elevernas lärande och utveckling enligt lärarna? Vilka fördelar och nackdelar ser lärarna med läxor? Hur arbetar lärarna konkret med läxor?

Resultaten visar att lärarna har olika uppfattningar om huruvida läxor påverkar lärande och utveckling. Några anser att läxor har positiv betydelse för elevernas måluppfyllelse, till exempel ökad studievana, medan några tvärtom anser att läxor inte har någon effekt eller till och med har negativ inverkan, till exempel minskad motivation. De har skilda definitioner på begreppet läxa, till exempel mängdträning som kan vara att träna multiplikationstabellen, och reflektion vilket kan vara att fundera över något som diskuterats under dagen. En annan definition som framkom var oeffektivt tidsfördriv. Även syftet med deras läxor varierar, exempelvis repetition, mängdträning samt att koppla vardagsfarenheter till skolarbetet. Samtliga anser att det kan finnas problem med läxor och har utformat sitt arbete med läxor på olika sätt.

Sökord: läxor, uppgift, hemuppgift, lärande, motivation

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för lärande och kommunikation (HLK) Box 1026 551 11 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036-101000	036162585

I Innehållsförteckning

2	INLEDNING	1
3	BAKGRUND	2
3.1	BEGREPPET LÄXA OCH LÄXOR I LÄROPLANERNA	2
3.2	NATIONELL FORSKNING	2
3.3	INTERNATIONELL FORSKNING	5
3.4	LÄXOR I POLITIKEN	8
4	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	9
5	METOD	10
5.1	VAL AV METOD OCH URVAL	10
5.2	DATAINSAMLINGSINSTRUMENT	10
5.3	DE FORSKNINGSETISKA PRINCIPERNA	11
5.4	VALIDITET	12
5.5	GENOMFÖRANDE	12
5.6	ANALYS	13
6	RESULTAT	14
6.1	LÄRARNAS DEFINITION AV LÄXOR OCH BEGREPPETS FRÅNVARO I STYRDOKUMENTEN	14
6.2	LÄRARNAS SYN PÅ LÄXOR	15
6.3	PÅ VILKET SÄTT LÄRARNAN ANVÄNDER SIG AV LÄXOR IDAG	18
6.4	RESULTATSAMMANFATTNING	19
7	DISKUSSION	20
7.1	METODDISKUSSION	20
7.2	RESULTATDISKUSSION	21
7.2.1	FORSKNING KOPPLAT TILL LÄXOR	21
7.2.2	LÄXOR OCH DEMOKRATI	22
7.3	FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	23
8	REFERENSER	25

2 Inledning

Läxor har alltid varit en naturlig del i den svenska skolan. Vi undrar vad lärare anser att läxor egentligen är och hur de påverkar elevernas lärande och utveckling. Kanske är läxor en tradition från förr, som är svårt att bryta. I Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr 11 (Skolverket, 2011 s. 8) står att läsa följande:

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Vi undrar om ovanstående är möjligt med läxor, eftersom elever har olika hemmiljöer och olika förutsättningar. En del elever kanske får mycket hjälp och stöttning med läxor hemifrån medan andra inte får någon hjälp alls. Att begreppet läxa inte finns med i läroplanen, samtidigt som regeringen nyligen infört RUT-avdrag för läxhjälp känns motstridigt. Detta ökar vårt intresse ytterligare av att studera fenomenet läxor.

Den forskning, både internationell och nationell, som vi har granskat pekar på otydliga och osäkra resultat (Cooper, 2009; Hattie, 2009; Hellsten, 1997; Westlund, 2004; Österlind, 2001). Vi anser att det är betydelsefullt att försöka ta reda på varför, och i vilket syfte lärare ger läxor. Genom denna undersökning ville vi söka svar på hur sex olika lärare ser på läxor och hur de anser att läxorna påverkar elevernas utveckling och lärande.

3 Bakgrund

I bakgrunden ges en översikt om ämnet läxor. Vi problematiserar ämnet och tar upp tidigare forskning, både nationell och internationell. Begreppet problematiseras utifrån tidigare läroplaner och nuvarande läroplan. Sist i bakgrunden ges en kort översikt av den aktuella politiska läxdebatten.

3.1 Begreppet läxa och läxor i läroplanerna

Begreppet läxa är svårdefinierat, även om det är väl förankrat i olika kulturer, miljöer och över klassgränser. Enligt Nationalencyklopedin (2012) hittas ordet läxa tidigast i en bibeltext från 1561 och kommer från fornsvenskans lektie, lexa, och gällde på den tiden läsning av ett stycke ur bibeln. Ordet läxa definieras som en skoluppgift för hemarbete (a.a.). Pedagogisk uppslagsbok (1996) beskriver det på liknande sätt, en uppgift att göra på sin lediga tid. Cooper (2007) definierar det som en uppgift som ges till elever av lärare, avsedd att utföras på utanför ordinarie skoltid. Glassers (1996) definition är frivilliga arbetsuppgifter eller komplettering av arbetsuppgifter.

Trots att läxor är så starkt förankrade i den svenska skolan så har de liten del i läroplanerna. I Läroplan för grundskolan 1962, Lgr 62 (Skolöverstyrelsen, 1962) finns läxor med som ett sätt att träna färdigheter och inhämta kunskaper och som en väsentlig del i elevernas arbetsfostran. Det står också att ”huvuddelen av det med skolan förbundna arbetet bör eleverna utföra på skoltid” (a.a., s. 57). I Läroplan för grundskolan 69 anslås att läxor ska vara frivilliga för eleverna och samma mening finns med som i Lgr 62 ovan, med skillnaden att istället för *bör* står det *skall* (Skolöverstyrelsen, 1969, s. 69). I Läroplan för grundskolan 80 står det att läxor utgör en del av skolans arbetssätt (Skolöverstyrelsen, 1980).

I Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994 (Skolverket, 1994) med tillhörande styrdokument nämns inget om läxor (Westlund, 2004). Den nuvarande läroplanen, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr 11 (Skolverket, 2011), innehåller heller inget om läxor eller dylikt.

3.2 Nationell forskning

I en enkätstudie i Nationella kvalitetsgranskningar (Skolverket, 2003) framgår att 75 procent av eleverna i årskurs 9 bedömer att de lägger ca 3-4 timmar/vecka på skolarbete, utanför skoltid (a.a.).

Westlund gjorde en studie (2004) om hur elever uppfattar tidens betydelse i skolsammanhang, där läxor visade sig ha en oväntad stor del. Det empiriska materialet i studien var uppsatser som eleverna skrivit utifrån en uppgift som Westlund gett dem. Hon bad dem beskriva hur de tänker om tid, och gav några infallsvinklar och frågor som de utgick ifrån. Förvånansvärt många elever, 47 procent, tog upp fenomenet läxor trots att det inte alls nämndes i uppgiften. Det visar på att läxor är djupt rotat i vårt samhälle och har en självklar plats i skolan. Resultaten visar att eleverna och de vuxna (föräldrar och lärare) har vitt skilda uppfattningar om läxors funktion och nytta. De vuxna ser det som en möjlighet, till exempel att eleven får öva färdigheter, öva ansvarstagande, träna på att planera, tänka långsiktigt, informationskanal till föräldrarna, en aktivitet att göra tillsammans, påminnelse om straff samt att det ökar engagemanget. Genom uppsatserna framgår elevernas uppfattningar, att läxor finns på grund av någon brist till exempel obalans mellan arbetsbelastning och tid, höga ambitioner och dålig planeringsförmåga. Den ojämna arbetsbelastningen innebär anhopning av prov och läxor. Det har en tydlig koppling till stress, vilket exempelvis leder till slarv, att saker prioriteras bort och att de inte hinner klart. De höga ambitionerna innebär att eleverna vill hinna med, vill utnyttja tiden, vill få bra betyg, slippa dåligt samvete samt vill göra allt perfekt. Den dåliga planeringsförmågan visar sig genom att eleverna inte kan prioritera bort det onyttiga och inte använder tiden på ett effektivt sätt. Den som inte sköter skolarbetet får ta igen det via fler läxor. I elevernas texter finns även inställningar om att man måste välja mellan fritidsaktiviteter och skolarbete. Den som inte prioriterar skolan får skylla sig själv. Uppsatserna vittnar även om att läxorna inte förknippas med lärande, utan mer att det är något som bara måste göras (a.a.).

Utifrån elevernas beskrivningar har Westlund (2004) skapat en definition av läxor: ”Läxor är en svårfångad hybrid som finns någonstans i gränslandet mellan uppgift och tid, arbete och fritid, skola och hem, individ och kollektiv.” (a.a. s. 78). Denna oklara definition uttrycker vilka olika uppfattningar som eleverna i studien har om läxor. Att läxor är en ”svårfångad hybrid” kan vara orsaken till de motstridiga forskningsresultaten. Eftersom det inte verkar finnas någon tydlig definition på läxor, så har den tidigare läxforskningen vitt skilda utgångspunkter och omständigheter vad gäller till exempel elever, lärare, undervisning, skolor, tidsperioder etcetera. Det gör att resultaten är högst individuella och det är därför svårt att få ett sammanhang i resultaten (a.a.).

Hellsten (1997) skriver liknande som Westlund (2004), att forskningsresultaten om läxors effekter är osäkra och otydliga. En del forskare har funnit ett positivt samband mellan elevernas resultat och läxor medan andra forskare funnit motsatsen eller inga samband alls. Han menar

också att flera forskare inom ämnet tar avstånd från sina egna forskningsresultat om de inte motsvarar deras förväntningar. Generellt sett finns det inte mycket forskning specifikt om läxor. Det förekommer däremot som inslag i en hel del annan forskning och utvecklingsarbete, men problematiseras sällan. Istället verkar det enligt Hellsten (1997) som att många forskare anser att läxans värde är självklar och att den därför inte behöver ägnas tid åt att studeras, trots att den inte visar något tydligt resultat (a.a.).

Hellsten (1997) skriver att det är vanligt att lärare ger läxor av social press eftersom de anses vara bättre lärare om de ger läxor. Pressen kommer från andra lärare, elever och föräldrar. Läxor kopplas ofta till professionalitet hos lärarna och ses som en naturlig del av skolan. Det är ett inslag i elevernas skolgång som förekommer de flesta dagar i form av hemläxor, läxförhör eller diskussioner om läxor. Det skiljer skolan och elevens arbete från vuxnas arbete eftersom eleverna förväntas ta med en del av sitt arbete hem och göra på fritiden. Arbetstagare anses vara lediga efter sin arbetsdag. Läxor tar inte bara tid i anspråk för eleverna utan påverkar också elevernas familjer och närstående, genom att det ofta är en så stor del i hemmet (Hellsten, 1997).

Skolan är elevernas arbetsplats och deras arbetsbelastning och arbetsmiljö bör jämföras med vanliga jobb. Skolarbete kräver fysisk aktivitet som till exempel finmotoriska monotona rörelser och stillasittande. Även psykiska krav ställs, som koncentration i ofta bullriga miljöer, obekvämt arbetstid, tidspress för vissa uppgifter, anspänningar och stress inför bedömningar som läxförhör eller prov. Enligt Hellsten (2000) finns det fram till år 2000 endast en undersökning med syfte att studera elevens arbetsbelastning, vilken gjordes år 1941. Henriksson, som genomförde sin studie 1992, är den enda enligt Hellsten (1997) som kritiserar och problematiserar läxan som inläringssituation eftersom läxan genomförs av eleverna utan tillgång till lärares handledning. Även att läxan som arbetsmetod är problematisk eftersom skolans roll endast är att förbereda och följa upp och att själva inläringen sker i ensamhet. Han menar att skolan ska vara den plats där inläringen sker i ledning av professionella lärare (a.a.).

En studie av Österlind (2001), där 44 elever i årskurs 7-9 intervjuades enskilt, handlar om elevens förhållningssätt till hemuppgifter. Resultaten visar flera likheter med ovannämnda studie av Westlund (2004), till exempel att elever har varierande uppfattningar om läxor samt att det är en ojämn arbetsbelastning. I Österlinds (2001) studie ser många elever läxor som en slags bestraffning, andra som ett nödvändigt inslag för deras utveckling. En del ser det som tradition och ytterligare några som ett verktyg för läraren att upprätthålla ordning och kontroll. På

en fråga om hur hemarbetet skulle se ut om eleverna fick bestämma helt själva så är svaret ”inga läxor alls” vanligast, men endast ett fåtal framför argument mot detta. Bland de elever som anser att läxor behövs och är bra, så kom flera olika förslag till förbättringar. De vill ha bättre samordning mellan lärarna så att arbetsbelastningen blir mer jämnt fördelad. Något som skulle öka elevernas motivation och ansvarstagande anser de är ökat inflytande över mängden läxor och innehållet i dem. Det skulle även rensa bort onödiga småläxor. De vill inte ha läxor bara för att man ”ska ha läxor”. Färre instuderingsuppgifter önskas och istället mer kreativa uppgifter, ”som verkligen ger något” (a.a. s. 55), till exempel mer kognitivt krävande uppgifter, observationer samt uppsatser, som man löser på sitt eget sätt. Här kommer eleverna även in på undervisningen i allmänhet. De är kritiska till ytinlärning och premiering av lösa faktakunskaper, och framhåller istället vikten av förståelse. Österlind (2001) skriver vidare att en del av eleverna vill ha tydliga ramar och yttre krav, till exempel att uppgifter ska vara klara vid en viss tidpunkt. De ser läxor som ett stöd i skolarbetet. Andra vill inte ha denna yttre styrning från lärare och föräldrar, utan sköter läxarbetet på sitt eget sätt. I elevernas berättelser om läxor kan hon urskilja deras syn på kunskap. De flesta verkar se kunskap som kvantitet, en given mängd fakta som ska läras in.

Österlind (2001) ser ett samband mellan elevernas framgång eller misslyckande i skolan och föräldrarnas inställning till studier och möjlighet att hjälpa sina barn med läxor. Hon diskuterar vidare läxornas funktion. Fungerar läxor kompensatoriskt för de elever som inte tillägnar sig tillräckligt med kunskaper i skolan, eller stärker läxorna de sociokulturella skillnaderna? Är det försvarbart att skolan så påtagligt framhäver dessa eventuella sociala skillnader? Om grundskolans uppgift är att förbereda barn från mindre studiemotiverade familjer för högre studier, så kan läxor fungera ibland. Men ”om det övergripande målet är att eleverna ska tillägna sig ett grundläggande förhållningssätt till sig själva, sina medmänniskor och omvärlden, så kanske inte individuellt arbete i hemmet, med förhör och betyg som drivkraft, är det optimala?” (a.a. s. 58).

3.3 Internationell forskning

I detta avsnitt beskrivs forskning om läxor på internationell nivå, utifrån tre olika forskare.

Harris Cooper är professor i psykologi, vid Duke University i USA, och är känd som landets expert i ämnet läxor. Han definierar läxa som en uppgift som ges till elever av lärare, avsedd att utföras utanför ordinarie skoltid. Han klassificerar fenomenet läxa i kategorier utifrån vad som påverkar en läxas utformning, till exempel syfte med läxan, mängd: hur stor

läxan är och hur ofta den ges, svårighetsgrad, om eleven kan välja mellan olika uppgifter och välja svårighetsgrad etcetera (Cooper, 2007).

Cooper (2007) har sammanställt ett flertal studier som undersökt om det finns något samband mellan läxor och elevers skolprestationer. Studierna utfördes mellan 1987 och 2003 och har en bred variation av elever, omständigheter och ämnesområden. Resultaten visar på ett positivt och starkt samband för de högre årskurserna och svaga eller inga samband i de lägre årskurserna. Han drar själv slutsatsen att läxor kan vara både bra och dåliga. Det kan vara ett bra tillvägagångssätt för att få eleverna att utveckla förmågor som går bortom det akademiska, och det kan få negativa effekter om eleverna inte har rätt förutsättningar för att utföra läxorna. Läxor måste också vara en av flera metoder, tillsammans med andra fritidsaktiviteter som till exempel fotboll eller scouter, för att visa eleverna att lärande kan ske överallt (a.a.).

Cooper (2007) ger konkreta rekommendationer till lärare angående läxor. Här följer några av rekommendationerna:

- Den tidsmässiga mängden för läxor bör vara ungefär 10 minuter per dag för en elev för varje årskurs. I årskurs ett är det alltså lagom med 10 minuter per dag, i årskurs två 20 minuter, i årskurs tre 30 minuter och så vidare. Öka läxtiden när det gäller läxor som läraren anser vara mestadels intressant läsning eller för elever som kommer från studiemotiverade familjer. Ge ej för mycket läxor. Det kan skada motivationen.
- Korta regelbundna läxor är bättre än ett fåtal stora läxor. Det skapar en rutin och förebygger skoltrötthet.
- Varva mellan lätta och svåra läxor. Det håller kvar motivationen.
- Överväg att låta eleverna välja mellan olika alternativ och variera läxorna utifrån elevernas olika lärstilar. Det håller kvar intresse och hjälper dem att utveckla självständighet.

Det finns inte evidens för varje detalj, utan han understryker vikten av lärares sunda förnuft (a.a.)

John Hattie, Nya Zeeländsk utbildningsforskare, publicerade 2009 sina forskningsresultat från sin studie Visible learning. Det är hittills världens största forskningsöversikt om vad som påverkar elevers studieresultat, bland annat läxor. Studien är utförd på sammanlagt 80 miljoner elever i 50000 studier, Hattie (2009) har delat in resultaten i sammanlagt 138 faktorer vilka han sedan rangordnat efter visad effektstorlek. Dessa faktorer är sedan indelade i

sex huvudgrupper: eleven, skolan, undervisningen (här ingår läxor), hemmet, läraren och läroplan/utvecklingsprogram. Effekten visas enligt följande skala: negativa effekter -0,2-0, försumbara effekter 0-0,2, måttliga effekter 0,2-0,4 och stora effekter 0,4-1,4.

Enligt undersökningen hamnar hemläxor på 0,29 vilket indikerar en måttlig effekt. Denna effekt sägs vara positiv men enligt Hattie (2009) finns det ytterligare faktorer som påverkar sambandet mellan läxor och studieprestationer. Exempel på detta är att effekten av läxor visade sig ha större effekt för äldre elever, om läxorna handlade om basfärdigheter och om de yngre eleverna gavs möjlighet till lärarstöd i samband med läxläsningen. Läxor där läraren inte är aktivt involverad bidrar inte till elevernas lärande. I samma kategori som läxor finns formativ bedömning, som visade en effekt på 0,9, vilket är stor effekt (a.a.).

Följande artikel av Corno (1996) är baserad på amerikansk forskning. Hon skriver om att läxor är mycket mer komplicerat än att bara skicka hem en hemuppgift. Lärare använder läxor i många olika syften, till exempel för repetition, fördjupning, reflektion, förberedelse för mer läxor i högre årskurser, att minska elevernas Tv-tittande i hemmet, utveckling av ansvarstagande eller för att föräldrarna vill att deras barn ska ha läxor. Vilket syftet än är, så fungerar läxorna sällan så idealiserat som beslutsfattarna tror. Corno (1996) tar upp fem myter om läxor.

Den första myten är att bra lärare ger regelbundna läxor. Istället menar Corno att bra lärare ger läxor som är anpassade till elevernas intressen och förmågor. Läxorna är också flexibla och anpassade till läroplanen. Andra myten är att mycket läxor är bättre än få läxor. Men andelen läxor har liten eller ingen relation till elevernas prestationer i skolan enligt Corno. Många människor har inställningen att ju mer tid en elev lägger ner på skolarbete, desto bättre lyckas hen i skolan. Detta är dock omöjligt att mäta, eftersom elever har så olika förutsättningar för läxarbete. Tredje myten är att föräldrarna vill att deras barn ska ha läxor. Undersökningar visar dock att föräldrar är positiva till läxor om det leder till goda resultat. Endast vissa typer av läxor, och dessutom endast i de högre årskurserna, visar något samband med framgång i skolan. Föräldrar som har barn som får för svåra och för långa läxor, omvärderar ofta sin ståndpunkt om läxor, till att tycka att det är negativt.

Fjärde myten är att läxor främjar det som eleverna lär sig i skolan. Detta fungerar dock endast när läxan ges i detta syfte. Oftast har läxan något annat syfte eller inget syfte alls. Dessutom ger en och samma läxa många olika utfall i en klass, eftersom eleverna utövar läxan på olika sätt beroende på deras intressen, studievänor och hemförhållanden. Läxor kan alltså inte

automatiskt förutsättas göra nytta. Sista myten är att elever lär sig att ta ansvar med läxor. Corno (1996) menar att det i princip inte finns någon forskning som visar att elever utvecklar ansvarstagande av att ha läxor. Forskning visar att när föräldrarna har ansvarstagande som mål för läxor så är läxarbetet strukturerat och med stöd från föräldrarna. Då kan barnen utveckla ansvarstagande av läxor. Dock är läxarbetet bara en liten del i den utvecklingen (a.a.).

3.4 Läxor i politiken

Läxdebatten har länge varit och är aktuell i svensk politik. Riksdagspartierna har delade meningar om läxans vara eller icke vara. Nedan följer en kort översikt om riksdagspartiernas ståndpunkter om läxor.

Jan Björklund, utbildningsminister (fp), menar att Sverige är det land i västvärlden som har minst läxor och prov. Han och partiet anser att läxor är nödvändiga för att höja kvalitén i den svenska skolan, och att vi måste utmana eleverna och öka förväntningarna på dem. Skolan ska hjälpa dem som inte har möjlighet att få stöd i läxarbetet hemma (Folkpartiet, 2012).

Moderaterna menar att läxor är nödvändiga för att eleverna ska lära sig studieteknik samt att skoltiden inte är tillräcklig för att hinna tillgodogöra sig de kunskaper som behövs. De talar också om att de elever som inte har studiemotivation och som inte heller får den hjälp de behöver hemma missgynnas allra mest av en, som de kallar det, kravlös skola. Moderaterna menar att de elever som inte har möjlighet till hjälp och stöd i hemmet måste få det i skolan och vill därför att skolan ska erbjuda läxläsning (Moderaterna, 2012).

Centerpartiet vill tillåta RUT-avdrag för läxhjälp, och kan därigenom antas vara positiva till läxor. De anser att avdraget underlättar familjens vardag (Centerpartiet, 2012). Socialdemokraterna (2012) anser att ett bra sätt att få en mer jämlik skola är att ha organiserad läxhjälp. De menar att det finns fördelar med läxor som till exempel att eleverna lär sig ta eget ansvar och att läxorna bidrar till elevernas samarbete med föräldrarna. Problemet med olika hemmiljöer vill socialdemokraterna lösa med läxhjälp som tillhandahålls i skolan (a.a.). Också Vänsterpartiet (2012) anser att införandet av läxhjälp löser problemen. De vill ställa krav på att alla barn ska ha rätt till läxhjälp i skolan med fokus på de barn som av olika anledningar inte kan få den hjälpen hemma (a.a.).

Miljöpartiet (Miljöpartiet, 2012), Kristdemokraterna (Kristdemokraterna, 2012) och Sverigedemokraterna (Sverigedemokraterna, 2012) skriver inget om läxor på sina hemsidor.

4 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva vilken betydelse sex lärare anser att läxor har för elevernas lärande och utveckling.

- Hur definierar lärarna läxor?
- Vilken betydelse har läxor för elevernas lärande och utveckling enligt lärarna?
- Vilka fördelar och nackdelar ser lärarna med läxor?
- Hur arbetar lärarna konkret med läxor?

5 Metod

I avsnittet redogörs för vilken metod som använts, vårt tillvägagångssätt samt urval. Vidare beskrivs analysprocessen, teori om validitet och sist presenteras teori om de forskningsetiska principerna.

5.1 Val av metod och urval

Kvalitativa metoder används för att ge beskrivande information, till exempel människans egna talade ord eller beteenden. Forskaren vill gestalta något, hur det är beskaffat (Olsson, Sörensen, 2007). Med denna studie ville vi på djupet undersöka och beskriva vad sex lärare anser att läxor har för effekter på elevernas lärande och utveckling. Studien utfördes med kvalitativ metod. Thomson (2010) skriver om reflektiva intervjuer: ”Reflektion uppstår när ett fenomen kan ses ur olika vinklar... eller när en utsaga kan förstås på olika sätt.” (Thomson, 2010 s 38). ”Förståelsegrundande undersökningar syftar till att öka förståelsen av någonting som vi redan tidigare visserligen visste en del om, eller hade vissa aningar om, men som vi inte ansåg oss förstå tillräckligt väl.” (Thomsson, 2010 s. 30). Detta tyckte vi stämde överens med hur vi ville genomföra vår studie.

När en respondent svarar på en fråga, så kommer ofta nya tankar och tolkningar upp för intervjuaren. Därför ska intervjuaren vara beredd på att ställa följdfrågor (Thomsson, 2010). Vid ljudupptagning kan respondenten känna större press på att formulera sig väl, för att intervjuaren ska gå tillbaka och lyssna på sådant som respondenten kanske sa i all hast eller formulerade sig på ett opassande sätt. Därför är det viktigt att intervjuaren noggrant informerar om ljudupptagning i förväg och har respondenten tillåtelse att spela in (Thomsson, 2010).

För att få variation gjorde vi ett strategiskt urval med några lärare som vi trodde var positiva till läxor och några som var negativa till läxor. Urvalet består av sex lärare från årskurs ett till sex som vi hade kännedom om sedan tidigare från våra VFU:er. Urvalet kan betecknas som ett bekvämlighetsurval. Samtliga lärare arbetar på samma skola. De är mellan ungefär 35 och 60 år. Antalet yrkesverksamma år är mellan 8 och 35 år och de arbetade i årskurs 1 till 6. Vi har gett våra respondenter fingerade namn för att upprätthålla konfidentialitet. Namnen är Karina, Linda, Britta, Kristina, Hanna och Alice.

5.2 Datainsamlingsinstrument

Vi har använt oss av intervjuer med högre grad av standardisering och lägre grad av strukturering. Om intervjuer har hög grad av standardisering så är frågorna välplanerade och ställs i samma ordning. Intervjuaren kan inte variera situationen från en respondent till en annan. Detta för att minska intervjuarens inflytande på intervjun. Låg grad av strukturering innebär att frågorna är öppna och intervjupersonen helt utgår från sina egna tankar (Olsson, Sörensen, 2007). Våra intervjuer var alltså välplanerade och hade öppna frågor.

Vi använde en intervjuguide (bilaga 1). Vid konstruerandet av intervjuguiden bröts syftet och frågeställningarna ner till mindre frågor. Detta för att förenkla för oss och tydliggöra för informanterna vad de skulle svara på. Frågorna sorterades in i olika ämnesområden för att intervjuaren och respondenten skulle kunna avverka ett område i taget, och inte behöva hoppa mellan olika områden. Ett fåtal ja- och nej frågor användes, dock med följdfrågor som hur då, varför, på vilket sätt etcetera. När en respondent svarar på en fråga, så kommer ofta nya tankar och tolkningar upp för intervjuaren. Därför ska intervjuaren vara beredd på att ställa följdfrågor, vilket vi också gjorde (Thomsson, 2010). Alla intervjuer spelades in med våra iPhones, för att vi genom ljudupptagning kan höra deltagarnas egna ord och hela berättelser.

5.3 De forskningsetiska principerna

De två forskningsetiska kraven, forskningskravet och individkravet, ska ligga som krav för forskningen. Enligt forskningskravet ska forskning bedrivas utifrån att kunskaper fördjupas och utvecklas samtidigt som metoderna förbättras. Detta stämmer väl överens med syftet för vår studie. Genom att vi undersökt läxors betydelse så bidrar det till att utveckla och förbättra undervisningen. Individkravet handlar om att individer inte på något sätt får komma till skada till följd av studien. Det senare kravet delas upp i fyra delar, de *forskningsetiska principerna* (Vetenskapsrådet, 2010).

- Informationskravet: forskaren ska informera uppgiftslämnare om studiens syfte och villkoren för vad deras deltagande innebär.
- Samtyckeskravet: forskaren måste ha uppgiftslämnarens samtycke till deltagande. Det är frivilligt för uppgiftslämnare delta i studien och de kan avbryta sin medverkan när som helst.
- Konfidentialitetskravet: uppgiftslämnare ska ges så stor konfidentialitet som möjligt. För att upprätthålla detta krav har respondenterna fingerade namn i resultatet.

- Nyttjandekravet: information från uppgiftslämnare får endast användas i forsknings- syfte. Informationen som respondenterna gav användes endast i denna studie.

Dessa informerade vi våra respondenter om noggrant via e-post innan intervjuerna ägde rum.

5.4 Validitet

Tolkningar är oftast inte helt valida eftersom de är just tolkningar, men om de är korrekt utförda så kan de ändå anses vara giltiga, för just den studien. Eftersom författaren tolkar resultaten så blir den personen en viktig del i kunskapsprocessen. Därför är personliga aspekter viktiga att ta med i reflektionen. De ska användas kreativt i tolkningsprocessen, genom att författaren ser sig själv med kritiska ögon och ser saker ur olika vinklar. Viktigt är också att ifrågasätta vad som ger upphov till de tolkningar och förståelser som uppkommer intuitivt (a.a.).

En studie som har hög *validitet* har studerat det som syftet faktiskt avser, samt har välgrundade resultat som håller för kritisk granskning. Metoden som använts ska vara tillförlitlig för syftet (Thomsson, 2010). Vi anser att vi har undersökt det som syftet avser. Genom hela arbetet har vi haft fokus på syftet och frågeställningarna och utgått ifrån det. Vi anser att kvalitativa intervjuer var en bra metod för syftet. Vi behövde få väl beskrivna tankar om läxor och höra lärares hela berättelser samt ha möjlighet att ställa följdfrågor. Det vi ville beskriva var lärares tankar om läxors effekter, vilket vi anser att vi gjort.

5.5 Genomförande

Vid förfrågan om lärarnas deltagande informerade vi om vår intervjustudie som skulle handla om hur lärare ser på läxor. Mer information än så om studien gav vi inte eftersom tanken var att lärarna inte skulle förbereda sig så mycket. Vi ville helt enkelt ha deras spontana synpunkter. För att prova intervjuguiden gjordes en provintervju. Den gick bra och vi tyckte inte att något behövde ändras i intervjuguiden. Eftersom vi ansåg att provintervjun blev bra så används den i studien på samma sätt som de övriga intervjuerna.

Vi gjorde tre intervjuer var. Enligt Thomson (2010) är det en fördel att vara en intervjuare om det är en respondent, för att inte maktförhållandet ska bli ojämnt. Intervjuerna genomfördes på den plats där respondenterna önskade, vilket var på lärarnas arbetsplats. Det är viktigt att intervjun sker på en plats där respondenten känner sig trygg, för att hen ska kunna koncentrera sig på sina tankar och inte bli störd av till exempel osäkerhet inför en främmande plats (a.a.).

En intervju är en dialog mellan minst två personer. För att respondenten ska lämna så bra upplysningar som möjligt så måste en samarbetsvillig stämning skapas (Olsson, Sörensen, 2007).

När vi ställde förfrågan om intervju så informerade vi om att ljudupptagningen var i syfte att göra så rättvisa tolkningar som möjligt och att endast vi skulle lyssna på inspelningarna. Detta för att respondenterna inte skulle känna sig obekväma med ljudupptagningen.

5.6 Analys

Samtliga intervjuer transkriberades detaljerat. Vi skrev med detaljer som skratt, tidsfördröjningar, stakningar etcetera. Med hänvisning till studiens konfidentialitet avidentifierades intervjuerna genom att ta bort de riktiga namnen och ge respondenterna fingerade namn. Vid analysen av intervjuerna var syftet och frågeställningarna utgångspunkten. Vi tog ut meningsbärande enheter och markerade dessa med färgpennor, en färg för varje enhet. De skrevs in i datorn där vi sorterade och grupperade dem utefter likheter och skillnader, med utgångspunkt i syfte och frågeställningar. Enheterna som togs ut från början var många, med vid bearbetningen togs en del bort och andra slogs ihop. Tillslut var de samlade i större grupper. För att inget viktigt skulle falla bort var vi hela tiden noga med att allt som var relevant för syfte och frågeställningar kom med. I resultatet ville vi ha så få ämnesområden som möjligt, för att det skulle bli tydligt och med en bra struktur. Därför bearbetades grupperna ytterligare och flera slogs ihop. Tillslut hade vi följande fem ämnesområden: lärarnas definition av läxor, begreppets frånvaro i styrdokumentet, lärarnas syn på läxor samt hur lärarna använder sig av läxor idag. Dessa används som rubriker i resultatet, dock med de två första i samma avsnitt. Annars hade de avsnitten blivit väldigt korta.

6 Resultat

Avsnittet är uppdelat enligt frågeställningarna. Flera längre citat finns med. De är dock inte helt ordagranna, eftersom dialogerna till stor del är osammanhängande i skrivna ord. Utan att ändra innebörden så har vi justerat citaten så att de blir lättare att läsa

6.1 Lärarnas definition av läxor och begreppets frånvaro i styrdokumentet

Lärarna valde att definiera läxor som hemuppgift, hemarbete, extrajobb som eleven ska göra hemma, repetition och färdighetsträning. Karina säger att läxor har med färdighetsträning att göra, att det är en möjlighet för eleverna att träna extra på sådant som de behöver. En av lärarna definierade läxa som en hemuppgift kopplad till något av det som gjorts under skoldagen, med syfte att eleverna ska reflektera och repetera. Linda tänker liknande och ser läxor som ett tillfälle för eleverna att reflektera och fundera extra över sådant som man jobbat med under skoldagen. En annan valde definitionen oeffektivt tidsfördriv.

Andra saker som kom upp om läxor var att det är segregering och kan användas för att komma ikapp med sådant som eleven inte hunnit med på skoltid. En av lärarna ser på läxor som en möjlighet till ett fördjupat lärande i form av repetition och reflektion av sådant som eleverna arbetat med tidigare.

De flesta av lärarna i vår intervju tror att läxbegreppets frånvaro i styrdokumentet beror på att det inte finns någon entydig forskning som visar att läxor skulle vara effektivt. Några tror också att det beror på att det inte finns någon riktig definition om vad en läxa är för något och att det därför varit svårt för dem som konstruerat läroplanen att få med begreppet. En lärare säger att eftersom den nya läroplanen handlar om förmågor så "rimmar" inte riktigt läxor med den tankegången. Hon säger också "Det står ju heller inte att man inte ska ha läxor." En annan lärare uttrycker sig så här:

Jag är väldigt glad över att det inte finns med i styrdokumentet men det är ju grymt komiskt egentligen ändå att du kan få ett RUT-avdrag för någonting som inte finns med att du ska göra. Nej, det är otroligt! Intressant!

Ytterligare en säger så här:

Jag hoppas verkligen att det är på grund av att det inte finns forskning som visar att de har några effekter på lärandet och jag hoppas verkligen att de som skrivit den ser precis som jag att det inte är det som är vägen till högre måluppfyllelse och

framför allt att det är jag som lärare som ska se till att det som står i läroplanerna ska göras och uppnås, det är inte föräldrarna. Och läxor är ju föräldrarnas ansvar.

Alice tror att frånvaron beror på att det är meningen att vi ska klara av kunskapskraven i skolan utan att behöva skicka hem läxor.

6.2 Lärarnas syn på läxor

Respondenternas inställning till läxor varierar mycket. Linda och Karina är positiva till läxor och anser att de fyller en viktig funktion. Deras syfte med läxor är att eleverna ska fördjupa sina kunskaper, repetera och reflektera. De menar att eleverna tänker efter vad de lärt sig och funderar över detta hemma och på så sätt sker ett fördjupat lärande. Med repetition menar de att eleverna tränar på sådant de tidigare gjort i skolan. Det kan vara att läsa igenom en text ytterligare några gånger eller att träna glosor eller multiplikationstabell. De tycker det är bra att eleverna kan göra detta hemma eftersom de kan sitta ”i lugn och ro”. De säger sig båda vara medvetna om att alla elever inte har tillräckligt med studiero och stöd hemifrån, och menar att det kan vara ett bekymmer för läxläsningen. Därför erbjuder de sina elever studiehjälp tre dagar i veckan. Linda säger att en förutsättning för att läxorna ska vara bra, är att eleverna känner igen det som läxan handlar om. Mindre bra läxor tycker hon är när eleven ska göra klart något som den inte har hunnit. Karina uttrycker sig enligt följande citat angående exempel på bra läxor:

Så bra läxor är ju då glosor för det räcker inte med den tiden du har i skolan för att du ska kunna tillägna dig det här. Likaså att lyssna och läsa. Vi har ju ett digitalt läromedel i engelska som gör att de kan få lyssna och läsa efter och då är ju det ett utmärkt tillfälle att hemma på sin kammare kanske få göra det här många gånger. Att träna sitt uttal utan att någon behöver kommentera och att kunna förbereda sig i läsförståelse, kanske kunna diskutera med en lärare då om det är läxhjälp eller med föräldrar om svåra ord och så. Det kan vara bra exempel. Multiplikationstabellen och de fyra räknesätten är också ett sådant strålande exempel att hålla på och nöta.

Karina tror att det vore svårt att hinna med den mängdträning som eleverna behöver, utan läxor och att eleverna gynnas av läxor under förutsättning att de kan göra dem. Hon tror att de elever som inte får hjälp och stöttning hemma, eller erbjuds läxhjälp, tvärtom missgynnas av läxor. Linda kan se problem om läxan blir en belastning för eleverna genom att eleven ska ta hem och jobba ifatt något den inte hunnit med i skolan. Karina säger också att läxhjälp på

skolan ger möjlighet till att gå igenom moment som någon elev missat eller att få möjlighet att sitta med eleven ”en till en”.

Kristina och Britta är överlag negativa till läxor. De anser att det är skolans uppgift och lärarens ansvar att se till att eleverna når kunskapskraven och inte föräldrarnas uppgift. Däremot ger de en del läxor i form av *uppdrag*. Det kan vara att eleverna ska ta med sig något hemifrån, till exempel ett kvitto, eller att de ska hitta kemikalieprodukter hemma och titta på farosymbolerna på förpackningarna. De anser att läxorna ska vara lika lätta/svåra för alla och att de ska klara av sin läxa på egen hand. Syftet med de här läxorna/uppdragen är att undervisningen ska kunna kopplas till elevernas vardag och erfarenheter. De anser att detta är en bra form av läxa. Exempel på mindre bra läxor enligt Kristina och Britta är när alla elever får i uppgift att göra klart sådant som de inte hunnit med under skoltid. Samma sak när eleven ska träna mer på något för att den inte kan det tillräckligt bra eller när läxorna är för svåra så att eleverna behöver hjälp med dem. Med dessa typer av läxor anser Britta och Kristina att ansvaret läggs över på hemmet samt att elevens motivation ofta tar skada.

Hanna tycker att läxor är ett kontroversiellt ämne som är känsligt och laddat att diskutera bland kollegorna, och att man inte gärna tar upp ämnet till diskussion. Hon menade att alla gör så olika och att man gärna vänder sig till dem man vet tänker ungefär lika, om man vill diskutera ämnet. Kristina beskrev att hon blir upprörd när hon tänker på läxor, eftersom hon ofta hamnar i diskussioner med kollegor, och speciellt nu när debatten om RUT-avdrag för läxhjälp är aktuell.

Hanna, Kristina och Britta ser inte att läxor har några positiva effekter på lärandet, och har därför en negativ inställning till det. Hanna uttrycker följande om mindre bra läxor:

En riktigt dålig läxa är till exempel ett papper med 50 multiplikationstal, ja det kanske inte är någon som skickar hem, men säg 20 multiplikationstal. För då anser jag att antingen kan du multiplikation och då behöver du inte göra detta hemma, alternativt så kan du inte multiplikation och då blir det väldigt märkligt att mamma och pappa, som kanske använder gammalmodiga metoder för att räkna, vi ålägger mamma och pappa det ansvaret att lära ut multiplikation när jag borde göra det i skolan.

Hanna ser många nackdelar med läxor, dels att man i de yngre åldrarna lägger stort ansvar på eleverna att de ska komma ihåg att ta med sig läxorna hem. Det kan också vara svårt för barnet att förklara så att föräldrarna förstår vad läxorna handlar om. Hon säger också att föräldrar

ofta jobbar långa dagar och kanske vill prioritera andra aktiviteter än läsläsning när de umgås med sina barn. Hon ser också fördelar med läxor:

För ett motiverat barn med föräldrar som kan hjälpa dem hemma så kan det ju vara guld, för de kan ju lära sig massvis hemma. Då är det ju inget fel i det. Då är det ju jättebra att man lägger den tiden hemma. Men frågan är ju hur vi bemöter de barnen som inte haft den möjligheten hemma.

...

Det positiva med läxan, som jag verkligen tycker kan vara positivt är ju att det är ett sätt att informera föräldrarna om vad vi gör i skolan och de kan få en liten känsla för vad deras barn hanterar och inte. Men det tror jag det finns andra sätt att göra det på.

Alice uttryckte orden ”verkligen inte demokratiskt” om läxor, eftersom alla elever får olika mycket stöd och hjälp hemifrån. Hon anser också att skolarbetet borde hinnas med på skoltid.

Britta, Hanna och Alice anser däremot att läsläxan fyller en viktig funktion eftersom tiden i skolan inte räcker till för den mängdträning som krävs för en god läsutveckling.

Flera av lärarna anser att läxor inte påverkar lärandet eller studieresultaten alls, eller att det kan påverka lärandet negativt genom att motivationen minskar och att många elever missgynnas av läxor. Kristina, som är negativ till läxor, uttrycker sig följande om läxors påverkan på elevers lärande:

Jag trodde nog att det påverkar mindre än vad jag har läst nu i Hatties undersökning. Där står läxorna som en faktor som påverkar måttligt, alltså måttligt positivt påverkar elevernas lärande. Då kan jag tänka mig att det är de eleverna som får väldigt mycket hjälp och kanske har lätt för sig i skolan. Men jag tror inte effekten är så stor som den tid vi lägger ner på det och jag tycker att det är bättre att koncentrera sig på andra saker som är viktigare i läroprocessen.

Samtliga lärare ansåg att en förutsättning för att läxor ska påverka lärandet positivt är att eleven får stöd och hjälp hemma, alternativt läxhjälp. I de fallen tror alla lärare att elevernas lärande påverkas positivt. Kristina menar att läxarbete inverkar negativt på elevernas motivation och att det därför till och med kan vara ett hinder för eleven att nå målen. Britta anser att läxor kan bli kravfyllda och orsaka diskussioner och svårigheter hemma och på så vis göra att det blir en negativ inverkan på skolarbetet.

Fyra av de intervjuade lärarna ansåg att läxor inte är nödvändiga för att eleverna ska nå sina kunskapsmål. En av lärarna trodde det skulle vara svårt att nå kunskapsmålen i språk utan läxor eftersom mängdträningen är så viktig.

Alice och Karina anser att läxor är odemokratiskt eftersom de elever som har mycket hjälp och stöttning hemifrån får ett helt annat utgångsläge, än de barn som saknar det stödet. Samma problem ser Britta. Karina tycker dock att problemet blir löst genom att erbjuda eleverna läxhjälp i skolan, eftersom att alla på det viset får samma chans att göra läxorna.

Samtliga lärare tyckte att deras syn på läxor hade förändrats under sina yrkesverksamma år. Alla uttryckte att de inte reflekterade så mycket över läxor, vilken typ av läxor och varför de använde sig av läxor när de började arbeta som lärare. Linda och Karina anser att den största förändringen, som de tycker är positiv, är studiehjälpen. Studiehjälpen i deras klass innebär att de erbjuder eleverna en halvtimme tre gånger i veckan efter skoltid, då de hjälper de elever som valt att stanna kvar, med läxor. Det kan också innebära att förtydliga eller förklara sådant som eleverna inte förstått under lektionstiden, eller möjlighet att ta igen sådant som de missat av någon anledning. Kristina, Alice, Britta och Hanna säger att deras inställning förändrats mycket. Dels efter att de fått egna barn och på det viset fått erfarenhet av läxor från föräldraperspektiv, samt mycket på grund av den forskning som framkommit de senaste åren. Kristina säger att hon i början trodde att läxorna medverkade till elevernas lärande men att hon insett att det inte stämmer.

6.3 På vilket sätt lärarna använder sig av läxor idag

Linda och Karina har läxor alla skoldagar i veckan. Eleverna får reda på läxorna på måndagen och de avslutas sedan på fredagen. De anser att läxorna får ta ungefär en halvtimme per dag. Eftersom alla elever inte har möjlighet till studiero i hemmet så erbjuder de studiehjälp/läxhjälp vid tre tillfällen à 30 minuter i veckan. Detta är frivilligt för eleverna och ligger efter ordinarie skoltid. Med studiehjälpen anser Karina att ”alla barn har samma chans, och får det stödet som man kanske inte annars har”.

Alice har endast läsläxa, och anser att läxor får ta ungefär en kvart om dagen. Britta och Kristina har inga läxor alls, förutom något litet uppdrag då och då. De anser att läxorna får ta max några minuter på en dag.

Hanna är tveksam till om läxor ska ta någon tid alls på elevernas fritid. Hon tycker egentligen att man skulle kunna vara mer effektiv på lektionstid. Många gånger fyller man tiden med

onödiga saker på grund av organisationskäl eller att det till exempel inte kommer någon vikarie. Exempel på detta kan vara att eleverna tittar på film, går ut och leker eller går en promenad. Hon säger att:

Alltså jag tror att tittar man på ett helt läsår så kanske vi fyller upp ganska mycket tid. Om vi istället varit effektiva, och skoltiden är arbetstid och du sedan går hem och är ledig. Så tror jag att de flesta i livet vill ha det i livet för övrigt. Det är ju lite det vår kår klagat över också, att vårt jobb aldrig tar slut, och det kan ju bli så för barnen med.

Ingen av lärarna anser att det finns förväntningar eller åsikter om läxor från rektorns sida, däremot från föräldrar, kollegor och ibland från elever. Framför allt elever i de yngre åldrarna, som förknippar skolan med läxor. Kristina menar att vissa föräldrar vill att barnen från början ska få en studievana inför högstadiet men hon tror inte att det går att förbereda eleverna på det sättet. Kristina säger följande:

Jag tror det är mycket bättre att jag behåller deras motivation och att jag verkligen lär dem att när vi är i skolan då jobbar vi stenhårt för att vi ska nå målen, vi är effektiva och gör det vi ska.

Samtliga lärare ansåg också att den största förväntningen på läxor finns hos föräldrarna och att de som valt att inte ha läxor får motivera det för föräldrarna.

6.4 Resultatsammanfattning

Samtliga respondenter var överens om att effekten av läxor är beroende av vilken typ av läxor som ges samt vilken hjälp eleverna har möjlighet att få. Alla ansåg att det kan finnas problem i att eleverna har olika förutsättningar hemma när det gäller hjälp och stöttning med sina läxor.

Inställningen till läxor varierade, från att de ses som en viktig del av skolarbetet till att de inte ger någon effekt alls eller till och med har en negativ inverkan. De lärarna som framhöll läxor som viktiga ansåg att de fyller en funktion som repetition, reflektion och färdighetsträning. De ansåg även att eleverna genom läxor utvecklar studievana och ansvarstagande. Dessa lärare erbjuder sina elever frivillig studiehjälp efter skoltid och ansåg att problem med läxhjälp hemifrån överbyggs på så sätt. De lärare som var negativt inställda till läxor ansåg att det är odemokratiskt, kravfyllt, att ansvaret läggs på hemmet och föräldrarna vilket kan medföra problem. Samt att läxor kan skada elevernas motivation. Några av lärarna ansåg att skolarbetet bör hinnas med på skoltid. Lärarna var också ifrågasättande till läxbegreppets frånvaro i styrdokumentet.

7 Diskussion

Diskussionsdelen är uppdelad utifrån metod och resultat. I metoddiskussionen diskuteras studiens metod och validitet. Resultatdiskussionen innehåller ett resonemang mellan vårt resultat och vår bakgrund. Sist presenteras förslag på vidare forskning.

7.1 Metoddiskussion

Vi anser att vi har undersökt det som syftet avser. Genom hela arbetet har vi haft fokus på syftet och frågeställningarna och utgått ifrån det. Vi anser att kvalitativa intervjuer var en bra metod för syftet. Vi behövde få väl beskrivna tankar om läxor och höra lärares hela berättelser samt ha möjlighet att ställa följdfrågor. Det vi ville beskriva var lärares tankar om läxors effekter, vilket vi anser att vi gjort.

I urvalet frågade vi tre lärare som vi trodde var positiva till läxor och tre lärare som vi trodde var negativa till läxor, för att få tankar från båda håll. Vid intervju visade det sig att en av lärarna bytt ståndpunkt. Det tyckte vi inte gjorde något eftersom vi fortfarande hade respondenter med olika inställningar till läxor.

Vi tyckte att det var bra att använda en intervjuguide. Det hjälpte oss att hålla kvar fokus på frågorna och syftet samt att inga frågor glömdes bort. Den utformades på så sätt att frågorna till viss del gick i varandra. Under intervjuerna gjorde en av oss som så att hon hoppade över några frågor som hon ansåg att respondenten redan svarat på. Detta för att respondenten inte skulle behöva ge ett snarlikt svar igen. Den andra av oss ställde alla frågor som planerat. Så här i efterhand tänker vi att vi skulle ha bestämt i förväg vilket av alternativen som skulle användas. Vi tycker att det hade varit bättre om båda gjort enligt det senare alternativet, eftersom det under intervjun kan vara svårt att avgöra om respondenten verkligen har svarat på en fråga. Säkrast är då att ställa alla frågor som planerat. För att undvika irritation hos respondenten kan intervjuaren då informera om att flera frågor liknar varandra, men att intervjuaren önskar att respondenten svarar på alla frågor ändå, för att vara säker på att inte missa något. Det hade även varit enklare att ta ut respondenternas svar om svaren stått i ungefär samma ordning. Dock tycker vi att detta har liten inverkan på resultatet, eftersom vi vid analysen av transkriberingarna gick igenom svaren noggrant och funderade över vad de verkligen betydde, samt kontrollerade att alla respondenter svarat på alla frågor. Vi är medvetna om att detta kan vara en svaghet i studien men anser ändå att resultaten är giltiga eftersom vi vid analysen vidtagit ovannämnda åtgärder.

Anledningen till att vi valde ämnet är att det engagerar oss, dels eftersom vi som lärare är insatta i ämnet och att vi har egna erfarenheter av läxor. Bland annat har en av oss barn i skolåldern. Vårt ställningstagande är tydligt. Vi är kritiska till läxor och är medvetna om att det är en svaghet i studien. Med anledning av detta, har vi fokuserat på att vara så objektiva som möjligt i arbetsprocessen. Intervjuguiden anser vi har öppna frågor och att den inte är vinklad. Vi anser att respondenterna gavs goda möjligheter till att uttrycka sina tankar genom att frågorna var öppna och inte av ledande karaktär. Under intervjuerna försökte vi att ta ut så mycket information som möjligt för att ringa in respondenternas förhållningssätt och tankar om läxor. Vi anser alltså att vår färgning i frågan inte behöver vara direkt negativ för studien. I hela arbetsprocessen har vi fokuserat på objektiviteten och har strävat efter att vara öppna för alla synvinklar.

7.2 Resultatdiskussion

Både i bakgrunden och i vårt resultat har framkommit att läxor är en komplex fråga. Vilken grad av effektivitet läxor har, det vill säga vad lärarna anser att eleverna får ut av läxor, är beroende olika omständigheter. Några av våra respondenter ansåg att läxor fyller en viktig funktion i form av repetition och reflektion medan andra inte kunde se att läxor inverkar alls på elevens lärande. Samtliga var dock överens om att stöttning av lärare eller annan vuxen är en viktig del i läxarbetet.

7.2.1 Forskning kopplat till läxor

Två av respondenterna, Linda och Karina framhöll att läxhjälp är en förutsättning för att läxor ska vara för elevernas bästa. Det stämmer överens med vad Hellsten (1997) och Hattie (2009) säger, som menar att det behövs handledning från lärare eller annan vuxen vid läxläsning. Om läxhjälp inte erbjuds blir hjälpen överflyttad på föräldrar eller annan vuxens ansvar. Enligt Westlund (2004) har många elever inte tillgång till hjälp och stöttning från annan vuxen. På vilket sätt strävar då skolan efter att uppväga skillnader i elevers olika behov och förutsättningar, vilket ska ske enligt Skollagen (Sveriges Riksdag, 2010)?

Flera av de lärare vi intervjuade menade att skoltiden skulle kunna användas på ett effektivare sätt. Mycket undervisningstid går bort av till exempel organisationskäl eller att det inte sätts in vikarier om någon är sjuk. Några av dem menade också att det tar tid att förbereda läxor, förhåra, och rätta dem och att den tiden bättre skulle kunna användas till att förbereda bra lektioner. Vi tycker att det låter rimligt, särskilt efter att ha läst hela Hatties (2009) undersökning.

Några argument som talar för läxor och dess positiva verkningar är att eleverna genom läxor lär sig ta ansvar, får studievana inför de högre årskurserna och att läxor ger föräldrar en inblick i vad deras barn håller på med i skolan och hur de ligger till. Alltså att läxor hjälper till i kontakt mellan skola och hemmet. Dessa argument talade även våra respondenter om och flera av dem menade att läxor kan ha dessa fördelar men att denna kontakt även kan åstadkommas på andra sätt.

7.2.2 Läxor och demokrati

Demokratin är en viktig del i skolan. Enligt Lgr 11 ska skolan vila på demokratisk grund (Skolverket, 2011). Är det då demokratiskt med läxor? Samtliga respondenter sa att det kan finnas problem med kopplingen mellan läxor och demokrati eftersom barn växer upp i så olika hemmiljöer och har olika hemförhållanden. Flera av lärarna ansåg att läxor kan öka på dessa skillnader eftersom vissa barn får mycket hjälp hemma och andra får kanske ingen hjälp alls. Två av våra intervjuade lärare använder sig av läxhjälp eller studiehjälp vilket de anser ger alla elever samma chans. Vi undrar om det kan finnas problem i detta eftersom denna läxhjälp ligger utanför skoltid och därför är frivillig för eleverna. Elever som behöver det stödet, är det säkert att de går på läxhjälpen? Är den tiden tillräcklig för alla elever? Om det fungerar så är det ju positivt men vi funderar på om det istället blir en förlängd skoldag. Enligt Lgr 11 och Skollagen ska skolan hjälpa till att jämna ut dessa skillnader (Skolverket, 2011; Sveriges Riksdag, 2010). I läroplanen står heller ingenting om läxor.

Nyligen gick förslaget om RUT-avdrag för läxhjälp igenom. Flera av respondenterna tycker det var intressant eftersom begreppet läxor inte finns med i läroplanen. En av lärarna skrattar och uttrycker att det är intressant och komiskt att man kan få ett RUT-avdrag för något som inte finns.

Läxbegreppets frånvaro i läroplanen är en annan sak som både vi och majoriteten av våra respondenter undrar över. Finns det någon tanke bakom att begreppet inte finns med och varför i så fall är läxor fortfarande en stor del i de flesta skolor? Vi tycker också att det är väldigt motsägelsefullt med läxans frånvaro i styrdokumentet, samtidigt som ett RUT-avdrag införs för läxor. Vi har alltså ett ekonomiskt bidrag till något som inte finns med att eleverna ska göra, enligt styrdokumentet. Ett ytterligare problem vi ser med avdraget är att det kanske inte gynnar de elever som behöver hjälpen bäst. Alla har inte råd att betala för läxhjälp, och det finns många elever som lever i familjer där inte läxan prioriteras.

Ett argument för RUT-avdraget skulle kunna vara att elever som vill lägga mer tid på studier, och har föräldrar som har råd, ska ha denna möjlighet. Men enligt Skollagen (Sveriges Riksdag, 2010, 3 kap 3 §) ska alla elever få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt, i skolan:

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Vi ifrågasätter därför om läxhjälp verkligen behövs eftersom eleverna ska få allt stöd som de behöver i skolan.

Bland de läxförespråkare som vi tagit upp i studien är ansvar och studieteknik vanliga argument för läxor. Enligt Hatties (2009) undersökning ger formativ bedömning långt bättre effekter på studieresultat än läxor. En av våra respondenter tog upp denna undersökning och sa att all den tid som läggs ner på förberedelser av läxor, rättning och så vidare bättre kan användas till andra saker som är viktigare i undervisningen. Detta håller vi med om och tror att det vore bättre att fokusera på de saker som enligt forskningen har stor betydelse för elevers lärande och utveckling.

Även om vår studie och annan forskning visar på viss positiv effekt av läxor, så ifrågasätter vi varför eleverna överhuvudtaget ska göra skolarbete på fritiden. I arbetslivet är det naturligt att arbete inte tas med hem, och framförallt inte utan ersättning. Fritiden anses vara viktig. Trots det så förväntar vi oss att barnen ska göra skolarbete på fritiden. Vad sänder det för signaler till barnen? Kanske att fritiden inte är så viktig när man är barn. Respekterar vi dem som likvärdiga individer, och värdesätter deras fritid?

7.3 Förslag på vidare forskning

Under arbetets gång har vi kommit att tänka på vad vi anser att det behöver forskas mer på inom ämnet läxor. En stor del av den forskning som finns är gjord i USA, och en liten del i Sverige. Även om vi kan ha nytta av den amerikanska forskningen så stämmer resultaten troligtvis inte överens med svensk skola på samma sätt som med amerikansk skola. Därför behövs mer svensk forskning om läxor.

Läxor är en del av elevernas fritid. Därför tycker vi att det är av intresse att veta huruvida läxarbete i olika former är en bra fritidssysselsättning. Vi vill se mer forskning på hur läxor påverkar elevernas fritid.

Mycket av forskningen om läxor utgår från att det ska finnas i undervisningen. Vi anser att forskningen istället ska utgå ifrån hur vi skapar en så effektiv undervisning som möjligt. Enligt Lgr 11 (Skolverket, 2011) ska skolans undervisning förbereda eleverna för att leva och verka i samhället. Om någon typ av läxor visar sig vara betydelsefull för detta ändamål så ska vi naturligtvis ha läxor. Därför bör mer forskning göras på vilka eventuella typer av läxor som är betydelsefulla för elevernas lärande och utveckling. Dock anser vi att forskningen ska utgå ifrån hur en så effektiv undervisning som möjligt skapas, för alla elever, med eller utan läxor.

8 Referenser

- Centerpartiet (2012). *Skattereduktion för läxhjälp*. Hämtad den 2012-12-17
<http://www.centerpartiet.se/Nyheter/Arkiv-2012/Skattereduktion-for-laxhjalp/>
- Corno, L. (1996). *Homework Is a Complicated Thing*. (25, No. 8, pp. 27-30). *Educational Researcher*.
- Cooper, H. (2007). *The battle over homework: Common grounds for administrators, teachers and parents*. California: Corwin Press, Inc.
- Folkpartiet (2012). *Läxor*. Hämtad den 2012-12-06, <http://www.folkpartiet.se/Varpolitik/Snabba-fakta/laxor/>
- Glasser, W. (1996). *Lärare med kvalitet*. Jönköping: Brain Books AB
- Hellsten, J-O (1997). *Läxor är inget att orda om*. Hämtad den 2012-12-05,
<http://www.ped.gu.se/pedfo/pdf-filer/hellsten.pdf>
- Kristdemokraterna. Hämtad 2012-12-19, <http://www.kristdemokraterna.se>
- Hattie, J. (2009). *Synligt lärande*. Hämtad 2012-12-06,
<http://www.skl.se/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden-2011/lararens-aterkoppling-ar-nyckeln-till-goda-resultat>
- Miljöpartiet. Hämtad 2012-12-19,
http://www.mp.se/templates/Mct_177.aspx?number=165788
- Moderaterna (2012). *Skolan*. Hämtad den 2012-12-06 <http://www.moderat.se/lund/skolan>
- Nationalencyklopedin. Sökord *läxa*. Hämtad 2012-12-14,
http://www.ne.se/sve/läxa?i_h_word=läxa
- Pedagogisk uppslagsbok – från A till Ö utan pekpinna*. (1996). Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Skolverket. (2003). *Nationella kvalitetsgranskningar*. Hämtad 2012-11-30,
http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/publikationer?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FResultSet%3Fupp%3D0%26w%3DNATIVE%25

28%2527title%2Bph%2Bwords%2B%2527%2527sj%25E4lvk%25E4nslan*%2Boch*%2Bskolans*%2Bvardag*%2527%2527%2527%2529%26order%3Dnative%2528%2527dateweb%252FDescend%2527%2529

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Hämtad 2012-09-12,
http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575

Skolverket. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolöverstyrelsen. (1962). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolöverstyrelsen. (1969). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolöverstyrelsen. (1980). *Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Socialdemokraterna (2012). *Inför läxhjälp!* Hämtad den 2012-12-06

<http://www.socialdemokraterna.se/Webben-for-alla/Arbetarekommuner/Mall3614114311111121/Var-politik/Nyheter-i-Huddinge/Inforslaxhjalp/>

Sverigedemokraterna. Hämtad 2012-12-19, <https://sverigedemokraterna.se>

Sveriges Riksdag. (2010). *Skollag (2010:800)*. Hämtad 2012-09-17,

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K1

Thomsson, Helen. (2010). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (1990). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders. Gotab. Hämtad 2012-09-12,

http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf

Westlund, I. (2004). *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift*. (LiU – PEK – R – 240). Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för beteendevetenskap.

Vänsterpartiet (2012). *Vänstern och skolpolitiken*. Hämtad 2012-12-06,
<http://jonassjostedt.se/2011/07/vanstern-och-skolpolitiken/>

Österlind, E. (2001). *Elevens förhållningssätt till läxor. En uppföljningsstudie*. (Rapport 2001:1) Campus Falun: Högskolan Dalarna

Bilaga 1

Intervjuguide

1. Ålder?
2. Hur många yrkesverksamma år har du?
3. Vilken årskurs arbetar du i?

4. Vad tänker du på när jag säger ordet läxa
5. Hur skulle du välja att definiera begreppet läxa?
6. Vilken är Din inställning till läxor?
7. I vilket syfte använder du läxor?

8. Vilka problem och möjligheter ser du med läxor?
9. Varför har Du valt att ha läxor/Inte ha läxor?
10. Kan du ge exempel på bra läxor/mindre bra läxor enligt Din uppfattning?
11. Hur ser ditt arbete med läxor ut just nu? (Mängd, innehåll, lika för alla mm)
12. Hur mycket tid anser du att läxor får ta för eleverna/vecka?
13. Har din syn på läxor förändrats under din yrkesverksamma tid som lärare?

14. Hur påverkar läxor elevernas lärande anser Du?
15. Tycker du att dina elevers studieresultat påverkas av läxor? På vilket sätt?
16. Är läxor nödvändiga för att eleverna ska kunna nå kunskapsmålen? Varför/varför inte?
17. Tror du att alla elever gynnas av läxor? Varför/varför inte?
18. Förväntas det av dig som lärare att ge eleverna läxor? Ex från föräldrar, elever, kollegor, rektor?
19. Varför tror du att begreppet läxa inte nämns i dagens styrdokument?